

4. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.

Безгинський Богдан Георгійович,

ад'юнкт відділу докторантури

та ад'юнктури Національної академії

внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОГО Й МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На міжнародному рівні незаконне збагачення, як один із видів кримінальних правопорушень, вперше зазначено в Міжамериканській конвенції проти корупції. У ст. 9 передбачено, що відповідно до своєї Конституції і основних принципів своєї правової системи кожна Держава-учасниця, що ще не зробила цього, повинна вжити необхідних заходів для встановлення за своїм законодавством як злочин суттєвого збільшення майна урядового чиновника, якщо він не може пояснити щодо законності отриманих заробітків під час здійснення своїх функцій [2]. Запровадження кримінальної відповідальності за незаконне збагачення на території України, є результатом імплементації в національне законодавство ст. 20 «Незаконне збагачення» Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (далі – КООНПК) де зазначено, що за умови дотримання своєї конституції та основоположних принципів своєї правової системи кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисне незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може обґрунтувати [2]. Що стосується України, то відповідно до ст. 368-5 КК: незаконне збагачення – набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи [2].

Розглянемо кримінальну відповідальність незаконного збагачення за законодавством іноземних країн в яких рівень корупції перебуває на низькому рівні згідно із показниками, що встановлюються організацією Transparency International (станом на 2020 рік) [2]. В п'ятірку цих країн входить: Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур та Швеція, в свою чергу Україна займає лише 129 місце.

Спеціальні склади корупційних правопорушень в Данії включені до кримінального законодавства, основу якого становить

Кримінальний кодекс Данії (Criminal Code of Denmark). Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення в Данії передбачена ст. 144 Кримінального кодексу, відповідно до якого будь-яка особа, яка при виконанні обов'язків датської державної служби, іноземної держави або міжнародної організації незаконно отримує, вимагає або приймає обіцянку подарунка або інші привілеї, карається позбавленням волі на будь-який термін, що не перевищує шести років [2].

Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення в Новій Зеландії настає у результаті вчинення кримінального правопорушення, яке міститься у «Законі про кримінальні правопорушення 1961» (Crimes Act 1961). Фактично зазначений документ є Кримінальним кодексом Нової Зеландії. Кримінальним правопорушенням, які передбачені у розділах «Закони про кримінальні правопорушення 1961» притаманні особливості кримінального процесу та цивільного права. Хоча поняття незаконного збагачення не міститься в «Законі про кримінальні правопорушення 1961», але в розділі 243 передбачено кримінальну відповідальність за відмивання грошей. У п. 1 розділу 243 зазначеного закону, надано перелік визначень відповідно до яких: приховування відносно власності означає приховування чи маскування власності без обмежень (щоб перетворити з однієї форми в іншу) та (щоб приховати чи замаскувати характер, джерело, місцезнаходження, розпорядження чи право власності на власність чи певний інтерес до власності); під доходами щодо правопорушення розуміють будь-яке майно, яке прямо чи опосередковано отримано або реалізовано суб'єктом в результаті вчинення правопорушення; власність означає нерухомість або особисте будь-яке майно, що знаходиться в Новій Зеландії чи другом місці, матеріальне чи не матеріальне та включає в себе частину будь-якої нерухомості чи особливої власності. Відповідно до розділу 244 та 245, кожен підлягає покаранню у виді позбавлення волі на строк не більше 7 років, якщо відносно будь-якого майна, що являється доходом від кримінального правопорушення, приймає участь в операціях відмивання грошей, розуміючи, що вся або частина майна являє собою дохід від правопорушення. П. 5 розділу 243 передбачено, що у будь-якому судовому процесі стороні обвинувачення не потрібно доказувати про те, що відповідач знав або вважав, що це майно було доходом певного кримінального правопорушення [2].

Хоча Фінляндія і ратифікувала в своїй країні КООНПК на сьогоднішній день поняття незаконного збагачення не було включено до Кримінального кодексу Фінляндії (The Criminal Code of Finland). Питання пов'язані з протидією корупції, країна розглядає як частину кримінальних правопорушень та завжди підпадає під дію Конституції, Кримінального кодексу, Законодавства про цивільну службу, адміністративних інструкцій Фінляндії. Термін активи, які є предметом незаконного збагачення за законодавством України зустрічається в деяких статтях Кримінального кодексу Фінляндії. Відповідно до п. 1 ст. 4 розділ 18 «розкраданням» є дії особи яка привласнює активи або інше рухоме майно, яке перебувають у

володінні іншої, караються штрафом або позбавленням волі не більше одного року. Відповідно до п. 3 ст. 13 розділ 18 активи які перебувають на рахунках іншої і які винний має право передати або зняти вважаються власністю винного [2].

Кримінальні відповідальність за вчинення кримінальних правопорушення в Сінгапурі настає згідно Кримінального кодексу Сінгапура (Penal Code (Singapore)). Кримінальний кодекс Сінгапура встановлює загальні принципи кримінального права. Службовою особою відповідно до ст. 21 Кримінального кодексу Сінгапура можуть бути особи зазначені у цій статті, наприклад: кожен офіцер збройних сил Сінгапура, кожен суддя, кожен арбітр, кожна особа, яка займає відповідне становище в силу якого вона має право тримати іншу особу в ув'язненні тощо.. Кримінальне законодавство Сінгапура не містить ознаки незаконного збагачення, однак вчиненню кримінальних правопорушень службовими особами присвячено окремий розділ (розділ IX КК Сінгапура) [2].

Питання корупції та хабарництва у Швеції виписані у загальному законодавстві, зокрема Кримінальному кодексі, Кодексі про судочинство, Акті про аудит та інших законодавчих і підзаконних актах. Особливу роль у протидії корупції у Швеції відіграє Омбудсмен, який реалізує свої повноваження в таких сферах: нагляд за судами, прокуратура й поліція; соціальні питання – освіта, охорона здоров'я, податки, транспорт, Омбудсмен у справах споживачів і окремо у справах економічної свободи. Відповідно до визначення Міжнародної асоціації юристів «омбудсмен – це служба, передбачена Конституцією чи іншим законодавчим актом, яку очолює незалежна публічна особа високого рангу і розглядає скарги громадянина на дії державних органів, їхніх службовців та інших посадових осіб; уповноважена проводити службове розслідування, рекомендувати коректувальні дії і представляти доповіді вищим керівникам держави». Хоча Швеція і ратифікувало ст. 20 КООНПК, поняття незаконного збагачення введено не було. Кримінальні правопорушення вчинені службовими особами присвячено 20 розділ Кримінального кодексу Швеції, які передбачають кримінальну відповідальність щодо зловживання службовим становищем. Так, відповідно до ст. 2 розділу 20 службова особа, яка отримує приймає чи вимагає хабар чи будь яку іншу незаконну винагороду за виконання своїх службових обов'язків має бути засуджений до виплати штрафу чи позбавлення волі на строк не більше двох років.

Отже, проаналізувавши кримінальне законодавство Данії, Нової Зеландії, Фінляндії, Сінгапура та Швеції, можемо зробити висновок, що кожна країна приділяє особливу увагу вчиненню кримінальних правопорушень службовими особами. Цікавим залишається факт, що хоча розглянуті нами іноземні країни і ратифікували ст. 20 КООНПК, однак в своєму законодавстві кримінальну відповідальність за незаконне збагачення вони не додали. Так, лише Данія серед вище зазначених країн, як і Україна включили в національне кримінальне законодавство відповідальність за незаконне збагачення.

Список використаних джерел

1. Закон про кримінальні правопорушення 1961 Нова Зеландія (Crimes Act 1961) URL: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1961/0043/latest/whole.html>.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 документ 995_c16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
3. Кримінальний кодекс Данії (Criminal Code of Denmark). URL: <https://www.twirpx.com/file/239219/>.
4. Кримінальний кодекс Сінгапура (Penal Code (Singapore)). URL: <https://sso.agc.gov.sg/Act/PC1871>.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 документ 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Кримінальний кодексу Фінляндії (The Criminal Code of Finland). URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>.
7. Кримінальний кодекс Швеції (The Swedish Criminal Code). URL: <https://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-criminal-code/>.
8. Міжамериканська конвенція проти корупції від 29.03.1996 документ 998_089. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_089#Text.
9. Рейтинг країн світу за рівнем сприйняття корупції підготовлений у відповідності з інформацією наданою організацією Transparency International. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info>.

Velyka Anastasia,

Researcher higher education bachelor degree
Educational and Research Institute of
Correspondence and Distance Learning of the
National Academy of Internal Affairs
Supervisor: Associate Professor of the
Department of International Law and Human
Rights of the National Academy of Internal
Affairs, Ph.D in Law, Associate Professor
Lukianets V.

IMPLEMENTATION OF THE ANTI-CORRUPTION PROGRAM OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS IN 2020

The anti-corruption program of the Ministry of Internal Affairs is designed for the medium term and is a logical continuation of the measures envisaged in previous anti-corruption programs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for 2016, 2017, 2018 and 2019 – programs developed in the reformed Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Its development took into account the results of the analysis of corruption risks in the field of the